

Ein cyf/Our ref: MA - P/FM -/4599/17

Ann Jones AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CraffuPW@cynulliad.cymru

20 Rhagfyr 2017

Annwyl Ann

Rwy'n ysgrifennu i ymateb i'ch llythyr dyddiedig 23 Tachwedd, ar ôl imi ymddangos gerbron cyfarfod y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog a gynhaliwyd yng Nghwmbrân ar 27 Hydref.

Yn eich llythyr, fe ofynnodd ambell gwestiwn ychwanegol. Rwyf wedi ymateb i bob pwynt isod, o dan y pennawd perthnasol.

Monitro Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)

Llywodraeth y DU sydd wedi arwyddo'r Confensiwn, a'i chyfrifoldeb hi yw ymateb i sylwadau terfynol Pwyllgor y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn. Fel Llywodraeth, rydym wedi nodi pa argymhellion gan y Pwyllgor sy'n berthnasol i'r meysydd sydd wedi'u datganoli i Lywodraeth Cymru, ac rydym yn parhau i gadw golwg ar gynnydd ein polisïau, ein rhaglenni a'n deddfwriaeth yn y meysydd hynny. Ar 11 Gorffennaf eleni, nododd cyn-Ysgrifennydd y Cabinet dros Gymunedau a Phlant ben-blwydd cyntaf achlysur cyhoeddi'r arsylwadau terfynol cyntaf, a hynny drwy gyhoeddi datganiad ysgrifenedig yn amlinellu cynnydd Llywodraeth Cymru hyd yma. Mae'r datganiad wedi'i atodi i'r llythyr hwn, ac ar gael yma:

<http://gov.wales/about/cabinet/cabinetstatements/2017/anniversaryuncrcobservationreport/?skip=1&lang=cy>

Rwy'n cytuno y dylem barhau i gadw golwg ar ein polisïau a'n rhaglenni i blant, gan gadw golwg hefyd ar sut y maent yn gwella canlyniadau i blant a phobl ifanc. Fodd bynnag, nid wyf yn cytuno bod hyn yn golygu bod angen Cynllun Gweithredu ar wahân arnom ar gyfer hawliau plant. Mae hawliau plant yn rhan ganolog o'n dull o ddatblygu a gweithredu polisïau.

Drwy *Ffyniant i Bawb*, sef strategaeth genedlaethol Llywodraeth Cymru, rydym wedi rhoi pwyslais ar gydweithio ar draws y Llywodraeth. Mae ein pum blaenoriaeth drawsbynciol yn cydnabod pwysigrwydd gwella canlyniadau i blant a phobl ifanc a hynny drwy ganolbwyntio ar y blynyddoedd cynnar ac ar well iechyd meddwl a gofal cymdeithasol, gan gynnwys gweithredu'n gynnar i helpu plant aros mewn teuluoedd pan fydd hynny'n bosibl a lleihau effaith afiechydon corfforol a meddyliol. Mae buddiannau plant a phobl ifanc yn ganolog i'r holl strategaeth.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
YP.PrifWeinidog@llyw.cymru • ps.firstminister@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rydym felly'n rhoi pwyslais ar gyflawni dros blant a phobl ifanc, yn unol â'r egwyddorion yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, ein rhaglen lywodraethu *Symud Cymru Ymlaen, a Ffyniant i Bawb*.

Ymwybyddiaeth o CCUHP

Mae strategaeth Llywodraeth Cymru i godi ymwybyddiaeth o hawliau plant yn amlweddog, ac mae'n cynnwys:

- gwefan a chyfrif Twitter ynghylch hawliau plant;
- darparu adnoddau am hawliau plant i ysgolion, sefydliadau ieuencid ac eraill sy'n ceisio gwella ymwybyddiaeth o hawliau;
- rhoi hyfforddiant am hawliau plant ar draws nifer o sectorau dros gyfnod o dair blynedd; a
- chyllid grant i Plant yng Nghymru er mwyn mynd i'r afael â thlodi plant ac amddifadedd a gwella ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o hawliau plant drwy well polisïau ac arferion a thrwy ymgysylltu'n effeithiol â phlant, pobl ifanc a'r gweithlu.

Mae pob un o Ysgrifenyddion y Cabinet a'r Gweinidogion yn helpu i wella ymwybyddiaeth o hawliau plant. Ysgrifennodd cyn-Ysgrifennydd y Cabinet dros Gymunedau a Phlant at ei gydweithwyr yn y Cabinet yn gynharach eleni er mwyn tynnu sylw at y camau y gallent eu cymryd i sicrhau eu bod yn ymgynghori â phlant a phobl ifanc ynghylch y penderfyniadau sy'n effeithio arnynt, ac i wella ymwybyddiaeth o hawliau plant.

Er bod rhywfaint o'n gwaith yn ymwneud â chyfathrebu'n uniongyrchol â phlant a phobl ifanc, rydym hefyd yn rhoi cyllid ac adnoddau yn rhad ac am ddim i sefydliadau sy'n gallu gweithio gyda phlant a phobl ifanc i'w helpu i fod yn ymwybodol o'u hawliau a deall y rheini.

Bydd y strategaeth ar gyfer gwella ymwybyddiaeth o hawliau plant yn cael ei hadolygu dros y misoedd nesaf er mwyn asesu pa mor effeithiol yw gwahanol agweddau arni, a sut y gall y strategaeth gyd-fynd orau â'r gwaith y mae pobl eraill yn ei wneud i wella ymwybyddiaeth, gan gynnwys Comisiynydd Plant Cymru.

Asesiadau o'r Effaith ar Hawliau Plant

Ar 1 Rhagfyr, ysgrifennodd Ysgrifennydd y Cabinet dros lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Gweinidog Gofal Cymdeithasol a Phlant at Gadeirydd y Pwyllgor Addysg, Plant a Phobl Ifanc yn dangos sut y mae Llywodraeth Cymru yn mynd ati i gynnal Asesiadau o'r Effaith ar Hawliau Plant, gan egluro'r rhesymeg dros gynnal asesiadau effaith integredig. Rwyf wedi atodi copi o'r llythyr hwn er gwybodaeth.

Mae Asesiadau o'r Effaith ar Hawliau Plant ar eu mwyaf effeithiol pan fyddant yn rhan ganolog o'r broses o ddatblygu polisi, gan asesu'r effaith ar blant a phobl ifanc ynghyd ag effeithiau posibl eraill o'r dechrau'n deg, a sicrhau bod yr effaith honno'n parhau i fod yn rhan o'r broses weithio wrth i'r polisi ddatblygu.

Am y rheswm hwn, gall fod yn anodd dangos yn union sut y mae proses yr Asesiadau o'r Effaith ar Hawliau Plant wedi cael effaith ar benderfyniadau Llywodraeth Cymru, oherwydd yn ddelfrydol bydd yr effaith ar blant a phobl ifanc wedi dylanwadu ar y polisi o'r dechrau'n deg, ymhell cyn cyhoeddi dogfen yr Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant. Proses ailadroddus yw hon, yn hytrach nag un digwyddiad unigol.

Dyma rai enghreifftiau o bolisïau a deddfwriaeth gan Lywodraeth Cymru lle mae'r effaith ar blant a phobl ifanc wedi bod yn ganolog i'r broses o greu polisi, a lle cyhoeddwyd Asesiadau cynhwysfawr o'r Effaith ar Hawliau Plant:

Y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol: dylanwadodd canlyniadau cyfres o ddigwyddiadau ymgysylltu a gynhaliwyd ar gyfer plant, pobl ifanc a'u teuluoedd ar y cynigion ar gyfer y Bil hwn.

Mae'r Bil yn darparu y bydd barn, dymuniadau a theimladau plant, rhieni a phobl ifanc yn elfen greiddiol yn y system newydd. Mae'n pwysleisio pwysigrwydd cyfranogiad plant, rhieni a phobl ifanc ym maes anghenion dysgu ychwanegol a'r ddarpariaeth a wneir ar gyfer yr anghenion hynny.

Cynllun Cyflawni Cymru ar Reoli Tybaco: lanswyd y Cynllun hwn ym mis Medi, ac er ei fod yn berthnasol i'r holl boblogaeth, mae'r Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant yn ystyried y ffaith mai po

ieuengaf y bydd person ifanc yn dechrau ysmegu, y mwyaf yw'r risg y caiff afiechydon sy'n gysylltiedig ag ysmegu.

Gan hynny, mae'r cynllun yn mynd ati'n benodol i geisio sicrhau bod plant a phobl ifanc yn ymwybodol o'r niwed y mae ysmegu'n gallu'i achosi, a bydd y cynllun yn dad-normaleiddio ysmegu fel ymddygiad derbyniol ymhlith pobl ifanc dan 18 oed.

Bil Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru): cyflwynwyd y Bil hwn ddydd Llun 23 Hydref, ac mae'n ceisio mynd i'r afael â niwed sy'n gysylltiedig ag alcohol drwy dargedu yfed alcohol ymhlith yfwyr niweidiol a pheryglus (gan gynnwys pobl ifanc). Mae'r Bil yn cydnabod yr effeithiau cadarnhaol i blant os bydd oedolion sy'n cyd-fyw â hwy yn yfed llai o alcohol, ond mae hefyd yn cydnabod y gall arian a fyddai fel arall yn cael ei wario ar y teulu neu'r cartref gael ei ddefnyddio i dalu am gost uwch alcohol os na fydd rhai oedolion yn lleihau faint o alcohol y maent yn ei yfed.

Wrth bwysu a mesur, mae Llywodraeth Cymru yn credu y bydd y polisi hwn yn fuddiol i blant a phobl ifanc ond mae ystyried yr effeithiau posibl ar blant a phobl ifanc wedi sicrhau ein bod yn canolbwyntio ar y cymorth ehangach y mae ei angen ar rai teuluoedd. Byddwn yn gweithio'n agos gyda'r Byrddau Cynllunio Ardal lleol cyn gweithredu'r ddeddfwriaeth er mwyn sicrhau bod ymwybyddiaeth gyffredinol o'r cynigion a bod cymorth yn cael ei roi drwy'r gwasanaethau sy'n bodoli'n barod, yn ôl y galw.

Hawliau Plant ar ôl Brexit

Rwyf wedi ymrwmo i sicrhau ein bod yn rhoi ystyriaeth lawn a gofalus i effeithiau Brexit ar blant a phobl ifanc a'u hawliau.

Ynghyd ag ymchwil sy'n cael ei gynnal gan amrywiaeth o sefydliadau, rydym yn bwriadu cynnal ein proses ymgysylltu ein hunain, gan gynnwys cynnal gweithdai gyda phobl ifanc drwy Gymru er mwyn clywed eu barn. Rwy'n falch ein bod eisoes wedi cytuno i roi cyllid i sefydliad(au) allanol er mwyn cynnal ymgynghoriad ar-lein a chyfres o weithdai drwy Gymru er mwyn rhoi llais i blant a phobl ifanc ynghylch Brexit.

Byddaf yn sicrhau bod y pecyn cynhwysfawr hwn o waith yn cyflawni ymrwymiad Llywodraeth Cymru i wrando ar farn plant a phobl ifanc, fel yr amlinellir yn y Papur Gwyn ar Ddiogelu Dyfodol Cymru.

Grŵp Cynghori'r Gweinidog ar Blant sy'n Derbyngofal

Mae Grŵp Cynghori'r Gweinidog ar Wella Canlyniadau i Blant yn adrodd i'r Gweinidog Gofal Cymdeithasol a Phlant ac yn atebol i'r Gweinidog hwnnw. Mae'r Grŵp Cynghori'n rhoi cyngor arbenigol i'r Gweinidog ar ystod eang o faterion strategol a gweithrediadol sy'n rhoi pwyslais ar wella canlyniadau i blant.

David Melding AC yw Cadeirydd y Grŵp, ac mae'n adrodd yn uniongyrchol i'r Gweinidog ar ôl pob cyfarfod chwarterol o'r Grŵp ynghylch y cynnydd a wneir gyda'r rhaglen waith ar gyfer Gwella Canlyniadau i Blant, y camau nesaf a'r cyfeiriad strategol a ddilynir. Mae aelodau'r grŵp yn perthyn i sawl rhan o'r llywodraeth a sawl sector, ac mae'n cynnwys yr holl brif randdeiliaid sy'n ymwneud â bywydau plant sy'n derbyn gofal.

Mae cydweithio'n hollbwysig i waith y grŵp, ac mae hyn wedi'i adlewyrchu yn ei aelodaeth eang. Mae'r grŵp yn cynnwys uwch swyddogion o lywodraeth leol, y trydydd sector a Llywodraeth Cymru, ac mae'r rheini'n gyfrifol am bolisiau sy'n rychwantu'r meysydd tai, iechyd, addysg, cyfiawnder ieuencid a threchu tlodi. Cydweithio i wella bywydau plant sy'n derbyn gofal yw un o'r cyfleoedd gorau a mwyaf buddiol sydd gennym i ddangos gwerth cydweithio ar draws y llywodraeth.

Rwy'n falch bod Dan Pitt, Is-gadeirydd y Grŵp Cynghori, yn berson sydd wedi gadael gofal ei hun. Pennaeth gwasanaethau plant un o'r awdurdodau lleol yw cadeirydd pob un o ffrydiau gwaith y Grŵp Cynghori, ac aelod o'r trydydd sector yw'r is-gadeirydd. Gwaith cadeiryddion y ffrydiau gwaith yw rhoi cyfeiriad a sicrhau cynnydd wrth gyflawni'r ffrydiau gwaith o fewn eu prif ffrwd waith.

Er mwyn cydnabod bod angen newid mawr er mwyn gwella canlyniadau i blant sy'n derbyn gofal, mae Phil Evans, cyn-Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Bro Morgannwg, wedi'i benodi yn

Rheolwr Rhaglen Newid y Grŵp Cyngori ar sail ran amser. Ei waith yw goruchwyllo'r broses o ddarparu £8m o gyllid canlyniadol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a'r rheini sy'n gadael gofal, ynghyd â rhaglen newid dair blynedd (2017-2020) i gyflawni'r weledigaeth a'r amcanion.

Mae Grŵp Gweithrediadau hefyd wedi'i sefydlu fel rhan o'r Grŵp Cyngori, gyda Phil Evans ac uwch swyddog o Gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Cymdeithasol ac Integreiddio Llywodraeth Cymru yn cyd-gadeirio hwnnw. Gwaith y Grŵp yw goruchwyllo'r modd y mae rhaglen waith y Grŵp Cyngori'n cael ei gweithredu, gan gynnwys y gydberthynas rhwng y ffrydiau gwaith a'r broses o ddarparu cyllid i gyd-fynd â meysydd gwaith. Mae'r aelodau yn cynnwys Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y tair ffrwd waith, Gofal Cymdeithasol Cymru, Cadeirydd ac Is-gadeirydd Grŵp Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan, ac aelodau o'r tîm Gwella Canlyniadau i Blant yn Llywodraeth Cymru.

Gwaith Ieuencid

Fel y gwyddoch, mae Gwaith Ieuencid yn rhan o bortffolio Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes. Gofynnodd cyn-Weinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes am gynnal adolygiad o Ymestyn Hawliau, gan ddisgwyl y byddai hyn yn amlygu'r hyn sy'n gweithio'n dda a'r hyn nad yw'n gweithio, gan roi cyfeiriad i'r sector yn y dyfodol yn y cyd-destun deddfwriaethol, polisi ac ariannol. Mae'r gwaith a wnaed gan Margaret Jervis MBE DL bellach wedi'i gwblhau, a golygodd hyn gynnal trafodaethau gydag ystod eang o randdeiliaid, gan gynnwys pobl ifanc. Mae Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes ar hyn o bryd yn edrych ar argymhellion drafft Margaret, a bydd yr adroddiad terfynol yn cael ei gyflwyno i'r Gweinidog cyn hir. Ar ôl hynny, bydd y Gweinidog yn datgan sut y mae'n bwriadu bwrw ymlaen â'r argymhellion mewn partneriaeth â'r sector.

Gan hynny, ni fyddai'n briodol imi wneud sylwadau am fanylion penodol ar hyn o bryd. Serch hynny, rwy'n ymwybodol bod Margaret a Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes ill dau wedi adlewyrchu ar ymchwiliad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg i Waith Ieuencid, ymchwiliad a wnaeth argymhellion ynghylch atebolrwydd a sicrhau lefelau digonol o ddarpariaeth. Byddaf yn ysgrifennu at y Pwyllgor i roi diweddariad pellach unwaith y bydd Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes wedi nodi sut y mae'n bwriadu bwrw ymlaen.

Rwy'n cytuno iddi fod yn hynod fanteisiol cynnal y cyfarfod mewn lleoliad sy'n helpu pobl ifanc i gyflawni eu hamcanion. Hoffwn hefyd gydnabod llwyddiant Canolfan Cwmbrân ar gyfer Pobl Ifanc: dyma'r sefydliad gwaith ieuencid cyntaf i gyflawni Marc Ansawdd - Lefel Aur ar gyfer Gwaith Ieuencid yng Nghymru.

Profiad Gwaith

Rydym yn cydnabod y gall creu cysylltiadau effeithiol rhwng cyflogwyr ac ysgolion helpu pobl ifanc i gynllunio eu gyrfaoedd. Gall hefyd ddangos iddynt sut y mae eu profiad yn yr ystafell ddosbarth yn berthnasol i'w hopsiynau a'u syniadau ar gyfer gyrfaoedd yn y dyfodol, a'u helpu i bontio'n llwyddiannus i addysg bellach, hyfforddiant a gwaith. Gyda hyn mewn golwg, bydd y cwricwlwm newydd sy'n cael ei ddatblygu yng Nghymru wedi'i seilio ar bedwar diben, ac un o'r rhain yw datblygu ein pobl ifanc i fod yn gyfranwyr mentrus, creadigol sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith.

Gan ddatblygu ar hyn, mae *Ffyniant i Bawb*, sef ein strategaeth genedlaethol a gyhoeddwyd yn ddiweddar, yn datgan y byddwn yn sicrhau bod ysgolion, colegau, prifysgolion a chyflogwyr yn cydweithio'n agosach er mwyn creu mwy o uchelgais a rhagweld yn well y sgiliau y bydd eu hangen dros y blynyddoedd nesaf. Er mwyn helpu i gyflawni'r nod hwn, rydym yn rhoi nifer o opsiynau ar waith, ac mae un o'r rhain drwy Gyrfa Cymru.

Mae Gyrfa Cymru ar hyn o bryd yn hwyluso cysylltiadau rhwng ysgolion a chyflogwyr, ac fel rhan o'i gylch gwaith gofynnwyd iddo edrych o'r newydd ar y modd y mae'n gweithio yn y maes hwn. Fel rhan o hyn mae Gyrfa Cymru yn gweithio i sefydlu 'Cyfnewidfa Addysg Busnes' a fydd yn cefnogi rhwydwaith cenedlaethol o bartneriaethau addysg busnes drwy ddarparu cronfa ddata ar gyfer cysylltu â chyflogwyr.

Bydd y Gyfnewidfa Addysg Busnes yn helpu ysgolion i sicrhau bod profiadau dysgu mwy cyfoethog yn ganolog i'r cwricwlwm newydd ac wrth ddatblygu partneriaethau newydd. Bydd hefyd yn creu 'set ddata' gynhwysfawr a fydd yn cynnwys manylion am barodrwydd a gallu cyflogwyr i helpu'r cwricwlwm drwy weithgareddau fel:

- profiad gwaith gyda chyflogwr;
- ymweliadau â diwydiant sy'n canolbwyntio ar y cwricwlwm;
- dosbarthiadau meistr gyda chyflogwyr;
- cysgodi gwaith; a
- mentora gan gyflogwyr.

At hynny, mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg wedi cymeradwyo cyllid ychwanegol o £400,000 i Gyrfa Cymru yn ddiweddar er mwyn cryfhau ei waith yn helpu ysgolion a busnesau i greu partneriaethau cryfach. Bydd y cyllid ychwanegol yn cael ei ddefnyddio fel arian sefydlu ar gyfer cyflwyno'r Gyfnewidfa Addysg Busnes mewn rhagor o ysgolion; ac er mwyn i Gyrfa Cymru adolygu'r arferion gorau wrth sefydlu partneriaethau rhwng ysgolion a busnesau. Bydd hyn yn cynnwys arolwg ymhlith sampl o ysgolion ac awdurdodau lleol er mwyn edrych ar eu dulliau gweithio a'u polisiau ar gyfer creu cysylltiadau rhwng ysgolion a chyflogwyr a chynnig profiad gwaith. Disgwylwn gael yr argymhellion yn ystod tymor yr haf.

Yn gywir

CARWYN JONES